

Briefwisseling van V.I. Lenin met Hollandse communisten

Proletariërs aller landen, verenigt u!

Briefwisseling van V.I. Lenin met Hollandse communisten

Uitgeverij Progres
Moskou

INHOUD

V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. 12 januari 1914	5
D. Wijnkoop aan V. I. Lenin. 3 februari 1915	8
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. 12 maart 1915 . .	9
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. 5 mei 1915 . .	10
V. I. Lenin aan H. Gorter. 5 mei 1915 . .	11
D. Wijnkoop aan V. I. Lenin. 27 mei 1915 .	13
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. Tussen 19 juni en 13 juli 1915	14
D. Wijnkoop aan V. I. Lenin. 13 juli 1915 .	17
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. 15 juli 1915 .	21
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. 22 juli 1915 .	24
D. Wijnkoop aan V. I. Lenin. 27 juli 1915 .	26
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. Later dan 24 juli 1915	27
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. 30 juli 1915 .	31
D. Wijnkoop aan V. I. Lenin. 6 augustus 1915	33
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. Later dan 15 augustus 1915	36
V. I. Lenin aan D. Wijnkoop. Later dan 19 augustus 1915	37
D. Wijnkoop aan V. I. Lenin. 28 september 1915	39
V. I. Lenin aan H. Roland Holst. Later dan 21 januari 1916	40

V. I. Lenin aan H. Roland Host. 8 maart 1916	42
H. Gorter aan V. I. Lenin. 23 december 1917	48
H. Gorter aan V. I. Lenin. 7 februari 1918	50
Telegram van D. Wijnkoop aan V. I. Lenin. 25 september 1918	53
H. Gorter aan V. I. Lenin. 24 oktober 1918	54
V. I. Lenin aan de Hollandse communisten. 14 oktober 1919	56
D. Wijnkoop aan V. I. Lenin. 7 januari 1920	57
Bijlage	59
Uit het album 'Afgevaardigden van het congres over kameraad Lenin'	59
Uit het boek 'Staat en revolutie'	62
Aantekeningen	69

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Krakau, 12 januari 1914
(Cracovie)

Waarde kameraad Wijnkoop,

Ik dank U allerhartelijkst voor Uw vriendelijke brief. Ik hoop dat U in de Duitse sociaal-democratische kranten ('Vorwärts'¹ en 'Leipziger Volkszeitung'²) de artikelen van onze tegenstanders (bijvoorbeeld J.K. — uit de groep van Rosa Luxemburg — en van Z.L. *die geen enkele* groep in Rusland vertegenwoordigt /in de 'Lpz. Vksztg'/) gelezen hebt. De Duitse socialistische pers boycot ons, vooral 'Vorwärts', en alleen 'Lpz. Vksztg' heeft *een* artikel van ons afgedrukt (ondertekend door de redactie van het centrale orgaan van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij van Rusland, de 'Sotsial-Demokrat')³.

In de 'Bremer Bürger-Zeitung'⁴ schrijft Radek over de Russische aangelegenheden. En Radek vertegenwoordigt al evenmin ook maar *een enkele* groep in Rusland! Het is belachelijk om de artikelen op te nemen van emigranten die niets vertegenwoordigen en de artikelen van vertegenwoordigers van de in Rusland bestaande organisaties af te wijzen!

En dan de houding van Kautsky: kan er

wel iets idioters bestaan? Met betrekking tot alle andere landen bestudeert hij de geschiedenis van de beweging, bekritiseert hij de documenten, tracht hij de *werkelijke zin* van de geschillen, de politieke draagwijdte van de scheuringen te verstaan. Met betrekking tot Rusland bestaat voor Kautsky de geschiedenis niet. Vandaag herhaalt hij wat hij van Rosa Luxemburg heeft gehoord, gisteren herhaalde hij wat hij hoorde van Trotski, Rjazanov en andere literatoren die niets anders vertegenwoordigen dan hun eigen 'vrome wensen', morgen zal hij *gaan* herhalen wat andere Russische studenten of emigranten zal gelieven hem te vertellen enz. En in de 'Neue Zeit'⁶ (!!) gemeenplaatsen, declamaties, geen enkel feit, geen enkel idee van het wezen van de kwesties die ons verdelen!! Dat is pure en simpele kinderachtigheid!!

Men predikt ons de eenheid met de liquidatoren⁶ van onze partij — dat is absurd. Wij zijn het die de eenheid maken, door de arbeiders in Rusland *tegen* de liquidatoren van onze partij aaneen te sluiten. Ik stuur U hierbij ingesloten het stuk dat wij ter inzage hebben gegeven aan de leden van het ISB⁷. U zult daarin *feiten* en *cijfers* vinden die aantonen dat wij het zijn die de eenheid van de partij (en van de grote meerderheid der arbeiders) in Rusland vertegenwoordigen *tegen* de liquidatorengroepen zonder arbeiders.

Het is te betreuren dat zelfs Pannekoek in de 'Bremer Bürger-Zeitung' niet begrijpen wil

dat de artikelen van beide sociaal-democratische stromingen in Rusland opgenomen moeten worden en niet de artikelen van Radek die niets anders dan zijn eigen onwetendheid en zijn fantasieën aan de dag legt en die *de precieze feiten niet wenst* mede te delen.

Waarde kameraad Wijnkoop, ik dank U nogmaals, U persoonlijk en het partijbestuur van de SDP, voor Uw vriendelijke brief en ik verzoek U kameraad Gorter van mij te groeten.

Ik hoop dat U lankmoedig zult zijn met betrekking tot mijn slechte Frans.

Geheel de Uwe
Vl. Oeljanov (N. Lenin)

Wl. Uljanow. 51. Ulica Lubomirskiego.
Krakau (Cracovie)

*Naar Amsterdam
gestuurd.*

Vertaald uit het Frans.

D. WIJNKOOP AAN V. I. LENIN

Amsterdam, Holland,
3 februari 1915

Geachte kameraad, ik zou U willen vragen of U het niet wenselijk zoudt vinden dat wij, Hollandse revolutionaire sociaal-democraten (SDP), het initiatief zouden nemen om iets te ondernemen op internationaal niveau, ten gunste van de vijf gearresteerde leden van de Doema⁸. En, indien dit volgens U wenselijk mocht blijken, wilt U dan ook meedelen, wát we *volgens U* het best in zo'n geval kunnen doen?

Met broederlijke groet,
Uw *Wijnkoop*

!
!
Verstuurd naar Bern
(Zwitserland)

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Bern, 12 maart 1915

Waarde kameraad,

De bijgaande brief is van kameraad Inessa die wij opgedragen hebben om te werken voor de toenadering tussen de links-socialistische vrouwen⁹. Ik verzoek U zeer nadrukkelijk om een Nederlandse vrouwelijke kameraad te vinden die uw standpunt deelt en die door uw partij afgevaardigd zal worden naar de socialistische vrouwenconferentie (indien niet persoonlijk dan toch minstens schriftelijk).

Van harte gelukgewenst met de brochure¹⁰ van Gorter waarmee aan de opportunisten en aan Kautsky zo goed slagen worden toegebracht.

U zult me ten zeerste verplichten als U mij zo spoedig mogelijk antwoordt.

Met broederlijke groeten!

N. Lenin

(Wl. Uljanow)

Wl. Uljanow. Distelweg 11. Berne (Suisse).

*Naar Amsterdam
gestuurd.*

Vertaald uit het Frans.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Waarde kameraad Wijnkoop,

Bijgaand de brief van kameraad Inessa. Ik groet U en alle kameraden uit de marxistische partij ten zeerste en verzoek U om de bijgaande brief aan kam. Gorter te willen overhandigen.

Met beste groeten,
Uw *N. Lenin*

Wl. Uljanow. Waldheimstr. 66. Bern.

Geschreven op 5 mei 1915. Vertaald uit het Duits.
Verstuurd naar Zwolle.

V. I. LENIN AAN H. GORTER

Waarde kameraad Gorter,

Kameraad Radek heeft mij Uw brief laten zien. Het zou ongetwijfeld heel goed zijn als het mogelijk was om een internationaal sociaal-democratisch tijdschrift onder redactie van Pannekoek te stichten. Tegen de infame manier van de 'Neue Zeit' om het opportunisme van de ergste soort met sofismen te verdedigen, moeten wij strijden.

De vraag is alleen: hebben wij wel geld en literaire krachten genoeg om direct een tijdschrift te stichten?

Zo niet dan moeten wij beslist, zonder het einde van de oorlog af te wachten, een (of twee) brochures in het Duits uitgeven. De brochure moet bestaan uit artikelen van Russische, Hollandse, Duitse (Radek), Franse (misschien Merrheim) en Engelse (misschien Rothstein) kameraden die de alleronverbidderlijkste strijd tegen de verraderlijke opportunisten (met inbegrip van Kautsky) nodig vinden.

Volgens mij mogen wij deze onderneming in *geen geval* uitstellen. Het is noodzakelijk

om *direct*, nog tijdens de oorlog, de volle waarheid te zeggen — natuurlijk niet in Duitsland maar in Zwitserland, opdat men vrij, zonder censuur, over de revolutionaire strijd zal kunnen spreken.

Als het onmogelijk is om onmiddellijk een Franse of Engelse medewerker te vinden, dan niet wachten; beter zelf (d.w.z. zonder Fransen en Engelsen) de brochure laten verschijnen. Wij kunnen er genoeg mee nemen om de mening van Merrheim (namelijk dat het *bedrog* is om van een 'bevrijdingsoorlog' te spreken) te vertalen.

Radek zegt dat Uw brochure *in het Engels* is verschenen. Verheugt mij ten zeerste: nu zal ik alles lezen en verstaan. Van Hollands verstond ik zo ongeveer 30-40%. Ik feliciteer U met de goede aanvallen op het opportunisme en Kautsky. De belangrijkste fout van Trotski is dat hij die bende niet aanvalt.

Beste groeten,
Uw N. Lenin

Mijn adres: Wl. Uljanow. Waldheimstr. 66.
Bern.

Schrijft U mij een briefkaart, *w a n n e e r*
U komt.

Geschreven op 5 mei 1915. Vertaald uit het Duits.
Naar Zwolle gestuurd.

D. WIJNKOOP AAN V. I. LENIN

Amsterdam, Holland,
27 mei 1915

Geachte kameraad,

Zoals U waarschijnlijk al weet heb ik Uw brief aan Gorter naar hem opgestuurd. Maar ik zou Uw mening willen vragen naar aanleiding van de nu opnieuw geplande internationale conferentie van de sociaal-democratie¹¹, met name van die fracties, die daadwerkelijk iets willen *doen* tegen de oorlog; de Italiaanse partij, zo heb ik gelezen, is van plan zo'n conferentie bijeen te roepen. Naar ik meen, kan dit op het huidige moment niet veel zin hebben, en Zwitserland is wel de meest ongeschikte plaats voor zo'n conferentie. Maar dat is alleen mijn persoonlijke mening, en ik zou heel graag Uw mening kennen. Hoe gaat het met Radek en de anderen? Ik ben van plan Inessa nog te schrijven. Alstublieft, groet haar en Radek van mij. U weet waarschijnlijk dat de Nederlandse justitie mij met een proces heeft vereerd omdat ik o.a. uw geachte tsaar bloedig heb genoemd. Dat is verboden, heeft de Nederlandse justitie plots geoordeeld!

Uw Wijnkoop

*Gestuurd naar Bern
(Zwitserland).*

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Waarde kameraad,

Draaitol-Kautsky en Co willen nu met linkse frasen en door zich slechts in woorden van de 'politiek van vier augustus'¹² af te keren de beginnende revolutionaire gisting 'dempen'. 'Wij zijn nu voor de vrede', zullen deze heerschappen tezamen met Renaudel en Co zeggen en daarmee de revolutionaire massa's willen afschepen.

Men spreekt over een conferentie van de linksen — en het is *meer dan waarschijnlijk* dat de vuiliken van het type Bernstein-Kautsky van zo'n conferentie gebruik zullen maken om de massa weer met 'het passieve radicalisme' te bedriegen.

Het is heel wel mogelijk dat de verstandige politici in de regeringen der *beide oorlogvoerende groepen* er thans *niets* op tegen hebben dat men met een idioot 'vredeprogramma' de opkomende revolutionaire gisting dempt.

Ik weet niet of de Duitse linksen nu al sterk genoeg zijn om de manoeuvre van de passieve (en huichelachtige) 'radicalen' te doorkrui-

sen. Maar u en wij zijn *zelfstandige partijen*. Wij moeten wat doen: een revolutieprogramma formuleren, de idiote en huichelachtige vredesleus ontmaskeren en aan de kaak stellen en weerleggen, wij moeten de arbeiders klare wijn schenken om *de waarheid* te zeggen (zonder de laaghartige diplomatenfoefjes van de autoriteiten uit de Tweede Internationale¹³). En de waarheid is: ofwel de beginnende revolutionaire gisting steunen en bevorderen (daarbij hoort het parool van de revolutie en van de burgeroorlog, illegale organisatie enz.), ofwel haar te willen dempen (daarbij hoort het parool van de vrede, het 'veroordelen' van de 'annexaties', misschien ook ontwapening enz., enz.).

De geschiedenis zal uitwijzen dat wij het zijn die gelijk hebben, d.w.z. de revolutionairen over het algemeen — niet absoluut *A.* of *B.*

Ik zou willen weten of uw partij in staat is een vertegenwoordiger te sturen (die een van de drie hoofdtalen machtig is). En of het mogelijk is dat onze beide *partijen* officieel (schriftelijk of mondeling, beter: *en mondeling*) een gemeenschappelijke verklaring (resp. een resolutie) voorstellen.

Als er *alleen* financiële moeilijkheden zijn, zegt ons dan precies hoeveel er nodig is: misschien zal het mogelijk zijn te helpen.

Met beste groeten,
Uw *N. Lenin*

Mijn adres:

Wl. Uljanow.

Hotel Marienthal in Sörenberg
(Kt. Luzern). Zwitserland.

Geschreven tussen 19 juni en 13 juli 1915.

Vertaald uit het Duits.

Gestuurd naar Zwolle.

D. WIJNKOOP AAN V. I. LENIN

Amsterdam, 13 juli 1915

Beste kameraad Lenin,

Met Uw oordeel over de kautskyaanse politiek van het dempen zijn wij het *volkomen eens* (wij, dat zijn: Van Ravesteyn en ik; ik heb Uw brief nog niet kunnen tonen aan Gorter en Pannekoek, maar ik ben ervan overtuigd dat zij het met ons eens zijn). Wij onderschrijven ook Uw mening dat U en wij iets moeten ondernemen als onafhankelijke partijen, en wel zo snel mogelijk. Wij moeten een principeel en praktisch revolutionair programma formuleren, en het passieve radicalisme samen met zijn leugenachtige vredesprogramma ontmaskeren¹⁴. Wij kunnen niet wachten tot revolutionair Duits links sterk genoeg is om ons daarin te helpen. Ik denk dat we vooruit moeten gaan, maar dat moet natuurlijk ook Uw overtuiging zijn, alleen zo kunnen wij snel klaarheid brengen in de chaos die in het Duitse kamp heerst, en, indien we ertoe komen, in Duitsland, net als overal een duidelijke scheiding tot stand te brengen tussen de

actieve revolutionairen enerzijds, en de consequente, of halfslachtige nationalisten anderzijds...

We moeten strijden tegen de oorlog en het kapitalisme als revolutionairen, *met alle middelen*, en in geval de arbeiders daar ernstig achter staan, dan zal dat onvermijdelijk tot een burgeroorlog leiden, die wij natuurlijk als een klassenstrijd verkiezen boven een oorlog tussen de volkeren.

Op ons laatste congres (dat eind juni in Utrecht plaatsvond) hebben wij ook in die zin een resolutie goedgekeurd; ze moet evenwel nog erkend worden op internationaal niveau. Die resolutie en dat programma van Gorter, zoals het uiteengezet is in zijn brochure, stuur ik U in vertaling op. Volgens onze mening, *kan* dat programma de basis vormen voor een verklaring die zowel door U als door ons wordt aangenomen. Wij willen net zoals U revolutionair optreden, en het proletariaat oproepen tot revolutionaire actie tegen de oorlog en het kapitalisme. Wat nog niet wil zeggen dat wij denken dat ons gezichtspunt onweerlegbaar zou zijn. En dus, beste kameraad Lenin, *maak een declaratie op* na het bekijken van onze resolutie en het programma van Gorter. Stuur ze ons op, en wij zullen U dan officieel laten weten, uit naam van ons partijbestuur, of wij het met Uw formulering eens zijn, dan wel of er misschien iets in staat wat ons niet bevalt. Denkt U ook niet dat zulks het meest praktisch is? Nog iets: wij stellen voor

dat U het declaratieproject eveneens onmiddellijk zoudt opsturen naar andere revolutionair-socialistische groepen of personen die ons steunen. Trouwens, voor ons is dat een facultatieve voorwaarde. Misschien Merrheim, Monatte of Niko in Frankrijk, [groep] 'Lichtstrahlen'¹⁵ of Berten (Rheinland-Westfalen) in Duitsland, Radek in Polen, misschien Rothstein voor Engeland, misschien (maar dat weet U beter dan ik) Lazzari voor Italië, misschien Höglund voor Skandinavië en een Serviër voor de Balkanlanden. Ik hoop dat U mij goed begrijpt.

Ik bedoel het volgende: zo nodig kunnen wij ons verenigen en wij zullen ons verenigen als twee zelfstandige partijen. Maar het zou natuurlijk beter zijn als deze of gene groep ons direct steunt. Wij zullen niets essentiëls in onze principes of ons programma opgeven, maar wij onderwerpen mogelijke verbeteringen aan een vriendschappelijk onderzoek. Dus, indien U het eens bent met mijn antwoord op Uw vraag, stuurt U mij dan Uw ontwerp-declaratie. En wij zullen heel snel antwoorden. Maar stuurt U tegelijk Uw ontwerp-declaratie naar enkele of alle genoemde groepen.

Tenslotte: wij kunnen waarschijnlijk een afvaardiging van een of meer vertegenwoordigers naar de komende conferentie sturen. Indien dat omwille van financiële overwegingen niet mogelijk blijkt, dan zullen wij U dat onmiddellijk medelen. In afwachting van Uw

spoedig antwoord en de ontwerp-declaratie,
met hartelijke groet,

Uw *Wijnkoop*

Ik zal Uw brief nog aan Gorter en Panne-
koek tonen. En onze leiding zal ik ook inlich-
ten.

*Verstuurd naar Sörenberg
(Zwitserland).*

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Sörenberg, 15/VII 1915.

Waarde kameraad,

Hierbij stuur ik U het verslag van onze vertegenwoordiger, kameraad Zinovjev, over de Berner voorconferentie¹⁰. Stelt U de kameraden Pannekoek en Gorter er, alstublieft, van op de hoogte en zegt mij zo snel mogelijk de mening (resp. besluiten) van U en Uw partij daarover.

Volgens mij is deze voorconferentie slechts in die zin zeer belangrijk en zeer nuttig dat zij een *definitief* bewijs is voor de (zacht uitgedrukt) 'vreemde' rol van sommige Duitse 'linksen' (en vooral van mevrouw Clara Zetkin). Enige maanden geleden vroeg ik, in bijzijn van kam. Radek, aan een Duitse 'linkse' of Clara Zetkin, als het tot een scheiding komt, met de oude partij mee zal gaan of met de nieuwe (d.w.z. met de revolutionaire en niet, zoals de hedendaagse, nationaal-liberale). 'Met de oude,' antwoordde *deze* 'linkse' zonder ook maar een ogenblik te twifelen.

Kam. Radek was erg boos op die linkse en verzekerde mij dat hij zich vergist en dat Zetkin ongetwijfeld en oprecht tegen de laaghartige Duitse sociaal-chauvinisten strijden zal.

Nu is die woordenstrijd definitief ten ongunste van Radek beslist. Zetkin wil *met* Haase-Kautsky meegaan — en Haase-Kautsky willen 'de eensgezindheid' (met de Südekums: in het Russisch noemen wij dat 'eensgezindheid van de lakeien en splitsing van de revolutionairen', d.w.z. eensgezindheid met de nationale bourgeoisie en splitsing van de internationale revolutionaire arbeidersklasse)!! Ik ben ervan overtuigd dat deze 'linkse' conferentie *met* Zetkin, *met* Haase, zonder 'Lichtstrahlen' en 'Tribunisten'¹⁷ slechts huichelarij is: de objectieve zin van deze conferentie bestaat slechts daarin om met een *spiegelgevecht* van de 'linksen' (à la Zetkin) tegen de 'rechtsen' (Whigs en Tories in het huidige Engeland!) de oude infame partij te versterken.

Wij moeten (met Tribunisten en *enkele* Duitse linksen *niet à la Zetkin*) — misschien ook met de Letse partij en Poolse sociaal-democratie (de zg. oppositie¹⁸) — *heel snel* iets ondernemen als wij dit allerbelangrijkste oogenblik niet verloren willen laten gaan.

Kam. Radek heeft beloofd onze resoluties¹⁹ in het Duits te vertalen. Ons manifest²⁰ (van het Centraal Comité) kent U al (in uw 'Tribune' — helaas verkort — opgenomen). David citeert in zijn boek dit manifest *zeer* nauwgezet (haast ongelooflijk nauwgezet voor een opportunist). Wij sturen U de vertaling van Radek en verzoeken ons *zo snel mogelijk* mee te delen of jullie het mogelijk en doelmatig vinden om een gemeenschappe-

lijke resolutie voor te bereiden en met een gemeenschappelijke protestverklaring *tegen* de 'linkse' conferentie (van Zetkin en Co) te komen. Wij zullen dat — in deze of gene vorm — (naar mijn mening) doen.

Met beste groeten,
N. Lenin

P. S. Deelt U dit, alstublieft, ook mee aan kameraad Luteraan, met wie wij eens tezamen tegen de 'Sumpf'-(Centrum-) mensen optraden (natuurlijk als U het ook nuttig acht om dit ook aan kam. Luteraan te laten zien).

Wl. Uljanow *in Sörenberg* (Kt. Luzern),
Zwitserland

Dit alles heel vertrouwelijk.

Naar Zwolle gestuurd.

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Sörenberg (Kt. Luzern), 22/VII 1915

Waarde kameraad Wijnkoop,

Bijgaand de door kam. Radek gemaakte vertaling van de resolutie van onze partij. Het lijkt mij — nadat ik jullie resolutie heb gelezen — dat er tussen ons beslist solidariteit bestaat.

Kam. Radek schrijft mij dat wij gemeenschappelijke thesissen, geen resoluties, moeten opstellen (wij, d.w.z. de Hollandse SDP, onze partij, de Poolse sociaal-democratische 'oppositie' en waarschijnlijk ook de Letse sociaal-democratie). Mijns inziens is het niet van belang of het thesissen of resoluties zijn: van belang is dat wij duidelijk en populair de revolutionaire politiek formuleren, de imperialistische aard van de oorlog precizeren en het marxisme tegen de vervalsing door Kautsky, Plechanov en Co beschermen.

Helaas stuurt Radek mij tot nog toe niet zijn ontwerp voor verklaringen. Ik hoop dat U mij, na het lezen van onze resoluties, zo *snel mogelijk* antwoorden zult of wij het principieel met elkaar eens zijn. Voor 7—10 augustus moeten wij klaar zijn.

Als U *volkomen* zeker zeggen kunt dat er de 7e tot 10e augustus iemand van julle in Bern zal zijn, dan zou het mogelijk zijn om misschien een kleine bijeenkomst in Bern te organiseren en tezamen de thesissen op te stellen. Zo niet, dan moeten wij het schriftelijk met elkaar eens worden, hetgeen *veel tijd* kost.

Met beste groeten,
Uw *N. Lenin*

P. S. Radek heeft me verteld dat U in zeer goede betrekkingen zoudt staan met *Charles Kerr*, uitgever in *Chicago*. Wij publiceren in het Russisch (en dan in het Duits) een kleine (ongeveer 100.000 lettertekens) brochure met onze resoluties en toelichtingen²¹. Zoudt U *Charles Kerr* niet kunnen vragen of hij bereid zou zijn (en op welke voorwaarden?) om onze brochure in het Engels te publiceren?

P.P.S. Ik zal proberen om een ontwerp te formuleren en U dat te sturen.

Uw voorstel om met andere linksen (Engeland, Zweden, Frankrijk enz.) in verbinding te treden wordt door ons onvoorwaardelijk en volkomen goedgekeurd.

Naar Zwolle gestuurd.

Vertaald uit het Duits.

D. WIJNKOOP AAN V. I. LENIN

Amsterdam, Holland,
27 juli 1915

Geachte kameraad,

Ik heb Uw project toegestuurd gekregen²². Zaterdagavond zullen wij het bestuderen, en dan zal ik U terstond antwoorden. Dan ook zal ik U kunnen zeggen of iemand van de onzen komt. Ch. Kerr schrijf ik zo dadelijk en ik deel U het resultaat mee.

Uw Wijnkoop

*Verstuurd naar Sörenberg
(Zwitserland).*

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Waarde kameraad Wijnkoop,

De opzet die ons thans bezighoudt — het plan voor een internationale beginselverklaring van de marxistische linksen — is zo belangrijk dat wij niets verzuimen mogen om hem tot een goed einde te brengen, en wel zo snel mogelijk. Er bestaat groot gevaar dat wij te laat komen!

Het artikel van A.P. in de *Berner Tagwacht* (24/VII) over het congres van de SDP in Holland is zeer belangrijk met betrekking tot onze verstandhouding²³. Ik verwelkom met grote vreugde het standpunt van U, Gorter en Van Ravesteyn met betrekking tot de kwestie van de volksmilitie (dat staat ook in ons programma). Een klasse die uitgebuit wordt en er niet naar *streeft* om over wapens te beschikken en over de kennis in het hanteren van de wapens en in het voeren van een oorlog, zou een klasse van lakeien zijn. De verdedigers van de ontwapening tegen de volksmilitie (er zijn zulke 'linksen' ook in Skandinavië: ik heb daar in 1910 met Höglund over gedisputeerd) stellen zich op het standpunt van de kleinburgers, de pacifisten en de opportunisten in de kleine staten. Voor ons echter moet het standpunt van de *grote staten* en van de *revolutionaire* strijd (d.w.z. ook van de *burgeroorlog*) maatstaf zijn. De anarchisten kunnen vanuit het

standpunt van de sociale revolutie (ergens in de lucht) tegen de volksmilitie zijn. Maar onze *belangrijkste* taak bestaat nu juist daarin om de marxistische linkerzijde scherp af te scheiden van de opportunisten (en de kautskyanen) en van de anarchisten.

Een punt in het artikel van A.P. heeft bepaald mijn verontwaardiging gewekt, namelijk waar hij zegt dat de beginselverklaring van mevrouw Roland Holst 'volkomen overeenstemt met het standpunt van de SDP'!!

Uit die beginselverklaring zie ik, voor zover zij afgedrukt is in de *Berner Tagwacht* en de *Internationale Korrespondenz*²⁴, dat *wij* ons in geen geval solidair kunnen verklaren met mevrouw R. H. Mevrouw R. H. is m.i. een Hollandse Kautsky of een Hollandse Trotski. Deze mensen zijn het met de opportunisten principieel 'beslist niet', maar *in de praktijk* bij alles wat van belang is *wel eens!!* Mevr. R. H. verwerpt het principe van de landsverdediging, d.w.z. zij verwerpt het sociaal-chauvinisme. Dat is goed. *Maar zij verwerpt niet het opportunisme!!* In de heel lange verklaring geen woord tegen het opportunisme! Geen duidelijk en ondubbelzinnig woord over de *revolutionaire* strijdmiddelen (maar des te meer frasen over 'idealisme', offervaardigheid enz., wat iedere schurk, Troelstra en Kautsky meegerekend, heel graag onderschrijven kan)! Geen woord over de *breuk* met de opportunisten! 'Vredes'leuze geheel à la Kautsky! In plaats daarvan (en heel consequent vanuit het

standpunt van de beginselloze 'beginselverklaring' van mevrouw R. H.) een advies, en wel samenwerken met de SDP en de SDAP!! Dat wil zeggen: eensgezindheid met de opportunisten.

Net als onze meneer Trotski: 'in principe *beslist* tegen de landsverdediging' — in de praktijk *voor* de eensgezindheid met de fractie van Tsjcheidze in de Russische Doema²⁵ (d.w.z. met de tegenstanders van onze naar Siberië gedeporteerde fractie²⁶, met de *b e s t e v r i e n d e n* van de Russische sociaal-chauvinisten).

Nee. Nee. Nooit ofte nimmer zijn wij het principieel eens met de verklaring van mevrouw R. H. Het is louter ondoordacht, platonisch en huichelachtig internationalisme. Louter halfheid. Het is (politiek gesproken) alleen daar maar goed voor om een 'linkse vleugel' (d.w.z. een 'onschadelijke minderheid', een 'sierlijk marxistisch decor') in de oude, voze en laaghartige lakeienpartijen (liberale arbeiderspartijen) te vormen.

Wij eisen natuurlijk niet *onmiddellijke* scheuring van elke partij, bijvoorbeeld in Zweden, Duitsland en Frankrijk. Het is zeer wel mogelijk dat het ogenblik (in Duitsland bv.) iets later gunstiger zal zijn. Maar *p r i n c i p i e e l* moeten wij beslist een volledige breuk met het opportunisme eisen. *Heel* de strijd van onze partij (en überhaupt van de arbeidersbeweging in Europa) moet tegen het opportunisme gericht zijn. Het is geen stro-

ming, geen richting: het (het opportunisme) is thans het georganiseerde werktuig van de bourgeoisie binnen de arbeidersbeweging geworden. En verder moeten de kwesties van de revolutionaire strijd (tactiek, middelen, propaganda in het leger, verbroedering in de loopgraven enz.) beslist in de illegale pers *uitvoerig* behandeld, bediscussieerd, overwogen, getoetst en voor de massa duidelijk gemaakt worden. Zonder dit alles blijft het 'erkennen' van de revolutie slechts een frase.

Met frasen lancerende (Nederlands: 'passieve') radicalen gaan wij niet mee.

Ik hoop, beste kameraad Wijnkoop, dat U mij deze opmerkingen niet kwalijk zult nemen. Wij moeten elkaar immers goed verstaan, ten einde te zamen een *zware* strijd te voeren.

Laat U deze brief alstublieft aan kameraad Pannekoek en andere Hollandse vrienden zien.

Uw *N. Lenin*

P.S. Ik zal U spoedig de officiële resolutie van onze partij (uit 1913) sturen inzake het zelfbeschikkingsrecht van alle naties²⁷. Wij zijn *ervoor*. Wij moeten er thans meer dan ooit voor zijn in de strijd tegen de sociaal-chauvinisten.

*Geschreven na 24
juli 1915.
Uit Sörenberg naar
Zwolle gestuurd.*

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

30/VII 1915

Waarde kameraad,

Ik heb Uw brief en briefkaart ontvangen. De volledige Franse vertaling van ons manifest stuur ik U; de vertalingen van Radek van de resoluties van onze partij heb ik U al gestuurd. Nu hebt U alle stukken (met betrekking tot 'De Verenigde Staten van Europa'²⁸ zullen wij, meen ik, het standpunt van Gorter innemen).

Het verheugt mij ten zeerste dat wij het, wat het essentiële betreft, met elkaar eens zijn. Niet paradeverklaringen van leiders (waartegen Pannekoek zo goed geschreven heeft²⁹), maar een consequente revolutionaire beginselverklaring om de arbeiders te helpen de juiste weg te vinden, dat is nodig. Het heeft mij bijzonder verheugd dat U met de Belgische vrienden betrekkingen hebt (wij zouden de brochure van P. Golay³⁰ voor ze kunnen sturen — als U die niet al eerder gezien hebt) en *persoonlijk* met enkele linksen in een ander land wilt spreken. Als de Belgische anonieme groep 'Etoile' en nog een andere — een Duitse — tezamen met jullie en met onze partij een be-

ginselverklaring publiceren, dan zal dat een goed en ernstig begin zijn. De Zweedse linkerszijde met Höglund is het met ons eens: daarover heb ik vandaag een brief ontvangen. Wilt U naar Engeland schrijven en daar een groep (al is het maar een kleine) ertoe bewegen een gemeenschappelijke verklaring op te stellen.

Beste groeten en ik wens U succes.
Uw N. Lenin

P.S. De tweede voorconferentie zou op 7 augustus plaatsvinden. Waarschijnlijk echter zal zij later worden gehouden.

*Uit Sörenberg
(Zwitserland) naar
Amsterdam gestuurd.*

Vertaald uit het Duits.

D. WIJNKOOP AAN V. I. LENIN

6 augustus 1915

Geachte kameraad Lenin,

Ik verkeerde niet in de mogelijkheid U vroeger te informeren over de vergadering van ons partijbestuur. Ik was overstelpt met agitatie-, redactie- en organisatiewerk. Nu kan ik U evenwel het officiële antwoord van ons partijbestuur op de brief van het Centraal Comité van Uw partij van 15 juli meedelen, en ons antwoord op de ontwerp-verklaring van 22 juli³¹.

Wij kunnen niet naar Bern komen op 27 augustus³², en misschien kunnen wij helemaal niet naar Zwitserland komen tijdens de komende maanden. Ik zeg misschien, want het is niet zeker, en daarom zouden wij U zeer verplicht zijn, indien U ons in elk geval meedeelt of de conferentie plaatsvindt, en wanneer precies. Als het *mogelijk* blijkt, en absoluut nodig, dan zullen wij alles in het werk stellen opdat iemand of enkele mensen van ons zouden kunnen komen...

In ieder geval willen wij U verzoeken, —

als U zo goed zoudt willen zijn in onze naam op te treden — aan de mogelijke nieuwe voorlopige conferentie mee te delen, dat onze partij, dat is de Hollandse Sociaal-Democratische Partij, het eens is met de voorstellen, en dat wij die voorstellen beschouwen als een *minimum* voor het bijeenroepen van een nieuwe conferentie. Ons partijbestuur vraagt U nadrukkelijk, te verklaren, met het oog op de voorlopige conferentie, dat Uw partij (evenals de onze) aan *geen enkele* conferentie zal deelnemen die dat minimum niet aanvaardt als basis voor de bijeenroeping. Dat heeft het grote voordeel, dat dan onmogelijk nog kan worden verklaard, dat dit een conferentie is van het revolutionair gedeelte van de Internationale. Als Uw partij er niet aan deelneemt en dat openlijk meedeelt (ook uit onze naam), dan is het helemaal geen revolutionaire conferentie.

Wat de protestverklaring betreft, en, in het algemeen, de verklaring van het revolutionaire, antinationalistische deel van de Internationale, dat zouden wij liever eerst met U bespreken. Wij zijn ontegensprekelijk antinationalisten, en wij kunnen in geen geval aanvaarden dat de sociaal-democratie een nationalistische staat zou verdedigen tegen wie dan ook. Wij denken niet dat U dat wilt. Maar dat moet de basis vormen voor ons gemeenschappelijk manifest.

Met Uw mening over mevrouw Roland Holst zijn wij het volkomen eens. Pannekoek

schrijft persoonlijk over dit probleem, alsook over andere problemen.

Tenslotte zou ik nog dit willen opmerken. Wij zijn bereid met de Belgen te onderhandelen, met de Skandinaviërs, indien mogelijk met enkele Duitsers, Engelsen en Amerikanen. Maar wij houden vast aan de mening dat het, om het met elkaar eens te worden op internationaal vlak, belangrijker zou zijn, als een groep van de Internationale eindelijk zal beginnen te handelen in onze geest, dan dat wij nu al zouden optreden met dat manifest. Maar als het manifest als onontbeerlijk wordt beschouwd, dan zullen wij graag deelnemen aan de samenstelling ervan, na een goede voorafgaande voorbereiding.

Hartelijke groet!
Uw *Wijnkoop*

*Verstuurd uit Amsterdam
naar Sörenberg
(Zwitserland).*

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Waarde kameraad,

Bijgaand een beginselverklaring die wij van de Noorse Jeugdbond ontvangen hebben. De Bulgaarse sociaal-democraten (de 'saamhorigen'³³) hebben zich op de Tweede Balkanconferentie (in juli van dit jaar) ook in principe dezelfde zin uitgesproken. Een linkse internationale beginselverklaring *is* dus *mogelijk*. Tot aan de 20e augustus moet dat al klaar zijn.

Ik ben benieuwd naar Uw antwoord en Uw ontwerp.

Met beste groeten,
N. Lenin

*Geschreven na 15
augustus 1915.
Uit Sörenberg
(Zwitserland)
naar Amsterdam
gestuurd.*

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN D. WIJNKOOP

Waarde kameraad Wijnkoop,

Radek schrijft mij dat hij al aan U geschreven heeft dat de conferentie (niet de voorconferentie maar de conferentie zelf³⁴) op 5.IX plaats zal vinden. Het ontwerp van Radek kent U waarschijnlijk ook³⁵. Dit ontwerp lijkt mij te academisch (dit verschil is natuurlijk niet van belang) en, wat veel belangrijker is, onvoldoende wat betreft het belangrijkste punt dat bijvoorbeeld in de brochure van Gorter zo mooi op de voorgrond gesteld is, nl. besliste strijd tegen het opportunisme. Als wij tegenover de arbeiders daarover zwijgen, dan verzwijgen wij de omstandigheid, waarzonder *niets* reëls gedaan kan worden.

Deelt U mij, alstublieft, Uw mening en de mening van Uw partijbestuur mee. Dan nog, of er een vertegenwoordiger van Uw partij zeker komen zal of niet (en zo niet, of jullie een *mandaat* aan Radek verlenen of een verklaring sturen zult e.d.). Indien het enigszins mogelijk is schrijft dan naar Engeland aan de minderheid van de British Socialist Party³⁶; laat deze minderheid of een vertegenwoordiger

of minstens een verklaring sturen. Indien wij als resultaat van deze conferentie niet alleen diplomatieke leiderskunstjes (zoals zo goed door Pannekoek gehoond), maar ook een linkse marxistische internationale beginselverklaring krijgen, dan zal het een zeer nuttige daad zijn.

De U bekende groep van Belgische internationalisten moet ook een verklaring sturen of eventueel U een mandaat geven (*delen* van partijen zullen ook ongetwijfeld toegelaten worden). Antichauvinistische oppositie tegen Vandervelde — zelfs indien heel klein — zou zeer belangrijk zijn. Ce n'est que le premier pas qui coute!*

In afwachting van Uw antwoord, met soc.-dem. groeten,

N. Lenin

P.S. Bijgaand en ontwerp-verklaring (Frans)³⁷ — ik heb nog geen tijd gehad om die met de vrienden te bespreken. Morgen zal ik dit ontwerp aan kam. Radek sturen.

*Na de 19e augustus 1915
geschreven. Uit Sörenberg
(Zwitserland) naar
Amsterdam gestuurd.*

Vertaald uit het Duits.

* *Frans*: alleen de eerste schrede kost moeite.
Red.

D. WIJNKOOP AAN V. I. LENIN

Amsterdam. 28 september 1915

Beste kameraad,

Eerlijk gezegd, het is ons niet helemaal duidelijk hoe U en het Centraal Comité het Zimmerwald-manifest³⁸ hebt kunnen ondertekenen. In feite staat er niets in van hetgeen erin had moeten staan, maar daarentegen bevat het veel oude rommel. Het document verplicht immers nergens toe, net zoals het onze allerbeste Ledebour die als eerste het document ondertekende, tot niets verplicht, zelfs niet tot een daad als die van Liebknecht. Wij zouden nooit gestemd hebben voor iets dergelijks, want onze principes zouden ons dat niet toegelaten hebben. Als er evenwel acties worden ondernomen, gebaseerd op dat manifest, dan zullen wij daar natuurlijk aan deelnemen. Maar het valt te betwijfelen of dit manifest iets revolutionairs voortbrengt. Het bewaart al het oude. Niets meer. We begrijpen dat dit manifest iets betekent en van moed getuigt voor Merrheim en Bourderon. Voor de anderen echter heeft het geen enkele betekenis, of schaadt het.

Over deze kwestie zouden wij graag Uw mening horen. Misschien schrijft U het ons eens.

Met vriendschappelijke groet,
Uw *Wijnkoop*

*Verstuurd naar Bern
(Zwitserland).*

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN H. ROLAND HOLST

Waarde kameraad,

Kam. Radek heeft ons zojuist de brief van kam. Pannekoek en 'Ter inleiding' laten zien.

Deze brief en deze inleiding *veranderen* /essentieel/ de vroeger overeengekomen constitutie van het tijdschrift³⁹. Eerder was overeengekomen dat het tijdschrift als orgaan van *twee* groepen verschijnt, namelijk 1. de groep Roland-Holst en Trotski (eventueel Roland Holst en haar vrienden zonder Trotski, als Trotski niet wil meedoen); 2. de groep van de Zimmerwaldse linkerzijde⁴⁰ (wier bureau uit drie kameraden bestaat: Radek, Lenin en Zinovjev). Kam. Pannekoek was aangewezen als vertegenwoordiger van deze tweede groep.

Nu is door bovengenoemde *stukken* (de brief en 'Ter inleiding') die constitutie veranderd: het tijdschrift verschijnt als orgaan *van twee kameraden* — Pannekoek en Roland Holst.

Indien de kameraden Pannekoek en Roland Holst besloten hebben om die verandering aan te brengen, dan nemen wij daar nota van. Het was het goede recht van de eigenares

van het tijdschrift om die verandering door te voeren.

Wij zien onder deze nieuwe omstandigheden niet af van medewerking maar moeten dan aandringen op zekere garanties. Het tijdschrift verschijnt voor het eerst als orgaan van de Zimmerwaldse linkerzijde of 'op gelijke basis als de Zimmerwaldse linkerzijde'. Wij zijn *gekozen* door alle in Zimmerwald aanwezige leden van de Zimmerwaldse linkerzijde (behalve Platten) om die linkerzijde te vertegenwoordigen. Daarom denken wij — op *dat* punt zijn wij het alle drie met elkaar /eenstemmig/ eens — dat die garantie vanzelfsprekend is en ongetwijfeld door U gegeven zal worden. De garantie bestaat daarin dat de redactie, indien er tussen ons principiële verschillen bestaan, het artikel dat door het Centraal Comité van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij van Rusland (vertegenwoordiger ...*)

*Na 21 januari 1916
geschreven. Uit Bern
naar Laren (Nederland)
verstuurd.*

Vertaald uit het Duits.

* Hier breekt het handschrift af. *Red.*

V. I. LENIN AAN H. ROLAND HOLST⁴¹

8.III.1916

Waarde kameraad,

Neemt U me niet kwalijk dat ik zo laat op Uw brief antwoord. Ik heb in verschillende steden van Zwitserland voordrachten gehouden.

Ik dank U ten zeerste voor Uw vriendelijke antwoord. Het zal mij zeer verheugen als onze medewerking zonder wrijving plaats zal vinden.

Om het eerlijk te zeggen bestond niet de vraag of, zoals U het formuleert, U en kam. Pannekoek 'fatsoenlijke mensen zijn'. De plotselinge verandering *van de constitutie* was het wat ons verontrustte. Het eerst voorgestelde opzet verleende ons redactionele rechten (redactie — verbond van Uw groep (U+Trotski) en de 'Zimmerwaldse linkerzijde'; in het bureau van deze linkerzijde hebben wij immers, zoals U wist, twee stemmen gehad van de drie: Radek, Zinovjev en ik). Na de verandering in de constitutie verloren wij de redac-

tionele rechten en werden medewerkers. Wij konden Uw recht om de constitutie vast te stellen natuurlijk niet betwisten. Maar het was immers natuurlijk (niet waar?), dat wij als medewerkers toch *een of andere rechtsgarantie* wilden hebben?

Hopelijk is de zaak nu opgehelderd en afge-
maakt.

Onmiddellijk na ontvangst van Uw brief heb ik de verzenders gezegd dat zij U ons orgaan (de 'Sotsial-Demokrat'⁴², *niet periodiek*, sinds het begin van de oorlog zijn de nrs. 33-51 verschenen) sturen moeten. Ontvangt U het?

Ik maak van de gelegenheid gebruik om belangrijke vragen betreffende onze medewerking te bespreken.

1. Onze theses (over het zelfbeschikkingsrecht)⁴³ heeft Radek aan U gestuurd (stuurt U die, alstublieft, ook aan Gorter: ik schrijf hem daar uitvoerig over in verband met zijn brochure). Ik beschouw het Hollands-Poolse standpunt in dezen, theoretisch gezien, als een grote vergissing en, praktisch gezien, als het resultaat van de politiek van de kleine staten. Is het niet mogelijk dat onze gezamenlijke strijd tegen de oude en nieuwe *annexaties* (wat is annexatie?) ons een beetje tot overeenstemming brengt? Het Duitse, Engelse en Russische standpunt is toch belangrijker (en *juister* in objectieve zin) dan het Hollandse en het Poolse! Gorter eist 'nationale onafhankelijkheid' voor Nederlands-Indië. Dat is heel

goed! Maar dat is *nu juist* het zelfbeschikkingsrecht!! Als Kautsky en de Russische kautskyanen (Trotski is er ook een) deze kwestie onjuist stellen, dan is dat slechts een bewijs tegen de kautskyanen! (Als U zich voor deze kwestie interesseert, laat Gorter U dan mijn brief sturen. Het zou mij zeer verheugen om die vraag met de Nederlandse marxisten uitvoeriger te bespreken.)

2. De Duitse groep 'Die Internationale'. Hebt U haar theses in nr. 3. van het bulletin van Grimm gelezen?⁴⁴

Mijns inziens is dat een besliste stap *naar echts* na het eerste nummer van het tijdschrift 'Die Internationale'. Geen woord tegen et kautskyaanse 'Zentrum' — en dat is de hoofdzaak voor de Duitse partij. Geen woord over de splitsing (Otto Rühle heeft volkomen gelijk, en *na zijn* artikel daarover zwijgen!!). Geen woord over *duidelijke* middelen voor de strijd, over *illegale* organisatie enz.

En dan die frase: 'in het tijdperk van het imperialisme kan er geen nationale oorlog meer zijn'! Het is theoretisch fout. Koloniale oorlogen *zijn* nationale oorlogen. (Indië tegen Engeland en dergelijke.) Dat is *chauvinisme* in de praktijk — wij, vertegenwoordigers van de grote mogendheden, wij *verbieden* de onderdrukte volkeren om nationale oorlogen te voeren!!

Mijn conclusie is: 'Die Internationale' wil *gemene zaak maken* met de kautskyanen. Anders zijn deze theses niet te verklaren. En dan

nog daarbij: Ströbel in de 'Neue Zeit' *prijst* Bernstein! Zetkin in de 'Gleichheit'⁴⁵ *tegen* de 'Zimmerwaldse linkerzijde': een diplomatieke frase tegen de 'bolsjewistische sektegeest' (!). De frase is zo diplomatiek geformuleerd dat niemand begrijpen kan *waarin* onze 'sektegeest' bestaan zou! Zetkin is voor 'aurea mediocritas'*: tussen Ledebour en de 'Zimmerwaldse linkerzijde'. Maar hoe — daarover geen woord. Waarin bestaat onze dwaling? — geen woord daarover voorlopig, geen regel in Zwitserland waar geen censuur bestaat.

Hoe kunt U dat anders verklaren dan als de wens om met Kautsky en Co in zee te gaan?

3. Het 'ontwerp' van U en de SDP (Bulletin nr. 3) komt mij voor zeer slecht te zijn⁴⁶. Radek zelf kon dit ontwerp niet verdedigen. Waartoe deze verkorting van het partijprogramma? Een programma van de socialistische revolutie? Dat heeft men op het ogenblik niet nodig, en in zulk een programma ontbreekt de verovering van de politieke macht, in zulk een programma zijn §6(A) en §5(B) zeer vreemd; §6(B) klinkt ook wonderlijk: juist in geval van een socialistische revolutie hebben wij de militie nodig, ten einde de nieuwe orde te *verdedigen*. Wij zijn toch geen pacifisten. Wij kunnen toch niet hopen dat wij in de gehele wereld ineens (zonder burgeroor-

* Lat. 'de gouden middenweg'. Red.

log? zonder oorlog?) overwinnen zullen! Een koloniaal programma is er helemaal niet.

Slechts ingeval wij *heel zeker* rechtstreeks voor *de* revolutie staan, hebben wij zulk een programma nodig, maar dan heel anders geformuleerd.

Nu echter hebben wij heel wat anders nodig: de arbeidersbeweging heeft heldere gedachten nodig over de noodzakelijke splitsing met de sociaal-chauvinisten en kautskyanen, over illegale organisatie, over de middelen en methodes van de massastrijd enz.

4. Wij zullen U spoedig onze theses bij de punten 5-8 van de agenda van de tweede conferentie sturen⁴⁷. Het zou heel goed zijn als wij het eens zouden kunnen worden, zoniet met betrekking tot alle punten, maar dan toch minstens met betrekking tot enige.

5. Waarin bestaat ons verschil met Trotski? Dat zal U interesseren. In het kort: hij is een kautskyaan, d.w.z. hij wil eenheid van inzicht met de kautskyanen in de Internationale en met de fractie van Tsjcheidze *verbergt* achter zijn frasen (zogenaamd is hij voor Zimmerwald; zie zijn jongste toespraak, 'Vorwärts' 5/III) dat hij *meegaat* met het 'Organisatiecomité'⁴⁸ en met de mensen die *aan de oorlogscomités*⁴⁹ *deel nemen*. Trotski is nu tegen het 'Organisatiecomité' (Axelrod en Martov), maar voor de eenheid met de Tsjcheidzefractie in de Doema!!

Wij zijn daar onvoorwaardelijk tegen.

Met beste groeten voor U en voor kameraad

!Pannekoek en de andere Hollandse kamera-
den!

Uw *N. Lenin*

Mijn adres:

Wl. Uljanow

Spiegelgasse. 12.

(Schuhladen Kammerer)

Zürich. I.

P.S. Zit er iets in de krantenberichten over de verbinding van 'New Review' (New York) met de 'Vorbote'? (zie 'Internationale Korrespondenz' N 69).

Vindt U niet dat het van het grootste belang is om N 2 van de 'Vorbote' nog in maart te laten verschijnen?

Vertaald uit het Duits.

H. GORTER AAN V. I. LENIN

23 december 1917

Beste kameraad Lenin,

Ik maak van de gelegenheid van de reis van kameraad Platten gebruik, om U nogmaals geluk te wensen (dat deed ik al per telegraaf begin november).

U kunt zich voorstellen met wat voor spanning ik de gebeurtenissen in Uw land gevolgd heb. Ik geloof dat ik zal zien wat U wilde en altijd probeerde te bereiken. Ik hoop dat het U lukt.

Mijn brochure over het imperialisme⁵⁰, die U toen ook gelezen hebt, is voor de tweede keer verschenen (in het Duits). Ik heb zopas opdracht gegeven duizend exemplaren uit Holland op te sturen voor verspreiding in Duitsland, en ook heb ik aan de brochure een nawoord toegevoegd over de revolutie in Europa, met vermelding van een actieprogramma. Hier, in Zwitserland, hoop ik een kleine brochure uit te geven over diezelfde kwestie en dan geleidelijk kleine hoeveelheden ervan over de grens te sturen naar Italië, Frankrijk en Duitsland.

Ik stuur U beide brochures. Als ik iets voor

U kan doen, hier in Zwitserland, waar ik
waarschijnlijk nog geruime tijd zal blijven,
zegt U het dan aan kameraad Platten (best in
een brief).

Met vriendelijke groet,
Herman Gorter

Mijn adres: Volkshaus, Bern.

Verstuurd naar Petrograd. Vertaald uit het Duits.

H. GORTER AAN V. I. LENIN

Bern, 7 februari 1918

Beste kameraad Lenin,

Ik dank U hartelijk voor Uw brieven. Ik heb onmiddellijk naar Holland geschreven. Daar ken ik een kameraad, die goed op de hoogte is van bank- en trustzaken. Hij verkeert evenwel niet in goede gezondheid.

Ook hier ben ik onmiddellijk aan het zoeken gegaan, en ik heb kameraad Heller gevonden die in Seiligraben 31, Zürich woont. Hij is bereid te gaan, en vertrekt, zo zegt hij, zodra hij geld voor de reis, en om zijn zaken hier te regelen ontvangt. Hij heeft ongeveer 1000 roebel nodig (de roebel staat *zeer* laag, ik geloof 70 of 80 centimen).

Ikzelf ken kameraad Heller helemaal niet. Bijgevolg handelt hij niet onder mijn verantwoordelijkheid. Ik weet niets goeds of slechts van hem. Kameraad Nobs kent hem wat beter. Kameraad Balabanova moet hem ook kennen.

Als U geld stuurt, stuur het *mij* dan, Volkshuis, Bern. Ik zal het hem pas geven als hij helemaal klaar is voor de reis en vertrekt.

Als hij echter zijn voornemen verandert, dan stuur ik U het geld onmiddellijk terug.

Zoals U wel zult begrijpen volg ik alles wat in Rusland gebeurt met grote interesse en gespannen aandacht.

Duitsland begint wakker te worden. Mijn grote hoop heb ik op Engeland en Duitsland gevestigd. Daar zijn immers de materiële voorwaarden aanwezig, daar hangt alles alleen af van de mensen en van geestelijke factoren.

Ik heb net een brochure over de revolutionaire strijd samengesteld, speciaal voor die twee landen. Ze zal binnenkort uitgegeven worden in vier talen (Frans, Duits, Italiaans en Engels). Het bevat een revolutionair programma en uitgebreid commentaar.

Dat programma verschilt natuurlijk tot op zekere hoogte van het Russische, omdat het enkel bestemd is voor industrieel-ontwikkelde landen. Vooral voor wat de landbouw aangaat.

Zoals U weet, interpreteer ik het zelfbeschikkingsrecht van de naties enigszins anders dan U, maar afgezien daarvan, begrijp ik, en bekijk ik geestdriftig, hoe U dat probleem tot hefboom van de revolutie hebt gemaakt in Oost-Europa.

Als ik een inwoner van Oost-Europa was geweest, was ik op dezelfde manier als U te werk gegaan. Maar in West-Europa moet ik anders handelen. Hier zou het verkeerdt zijn de nadruk te leggen op de Elzas-Lotharingse, de Ierse, de Vlaamse, de Deense en andere kwesties. In dat geval zouden wij al in imperialistische geest gehandeld hebben. Hier gaat

de strijd om niets anders dan het socialisme.

Hier kan het zelfbeschikkingsrecht van de naties alleen een *gevolg* zijn van het socialisme.

Ik schreef U daar al eerder over, ik denk in 1915, en dus kan ik daar nu wel over zwijgen. Als mijn geheugen mij niet bedriegt, schreef ik U reeds dat ik het standpunt van Londen en Berlijn zou willen delen, niet dat van Petersburg en Moskou.

Ik wens U nogmaals veel succes in de strijd met *alle* vijanden. Uw strijd is oneindig zwaar, maar tegelijk oneindig mooi. Voor het eerst heeft het marxisme aangetoond wat het in de *praktijk* kan betekenen.

Hoe het ook zij, de Russische revolutionairen en U, kameraad, in het bijzonder, hebben een onsterfelijke roem bereikt en met Uw voorbeeld een grote dienst bewezen, in de eerste plaats aan de zaak van het wereldproletariaat, maar ook aan die van de gehele mensheid.

Hadden de Duitse en Engelse proletariërs tijdens of na de oorlog uw voorbeeld maar gevolgd, en zoals u gehandeld!

Daarop moeten alle krachten in West-Europa gericht worden.

Met broederlijke groet,
Herman Gorter

Verstuurd naar Petrograd.

Vertaald uit het Duits.

TELEGRAM VAN D. WIJNKOOP AAN V. I. LENIN

Amsterdam, 25 september 1918

De communisten van de Hollandse Sociaal-Democratische Partij vragen U⁵¹ aan Lenin onze gevoelens van vreugde over te brengen. Wij zijn verheugd te vernemen dat hij opnieuw deelneemt aan het werk in het belang van het internationaal communisme.

Wijnkoop,
voorzitter van de Sociaal-Democratische Partij,
redactie van de 'Tribune'.

H. GORTER AAN V. I. LENIN

Bern, 24 oktober 1918

Beste kameraad Lenin,

Ik dank U voor Uw brief. Ik vertaal Uw 'Staat en revolutie'. Voor de uitgave ervan in Holland heb ik de schriftelijke toestemming nodig van de auteur. Kunt U mij die opsturen? ('Ik verleen toestemming aan H. Gorter in [Bussum?], Holland enz.')

Mocht U nog iets hebben dat speciaal bruikbaar is voor West-Europa, wilt U dat dan tezamen met Uw brief opsturen? Bijvoorbeeld, een brochure tegen Kautsky⁵².

De Hollandse partij (SDP) heeft nu *werkelijk* haar standpunt inzake het internationalisme getoond. Zij heeft een resolutie in de Kamer ten gehore gebracht: 'Wij vragen de regering alle middelen aan te wenden om voedsel uit Amerika te leveren'.

Dat is alleen mogelijk in geval Holland Amerika schepen levert. En zo ziet de steun van het Amerikaanse imperialisme eruit. Tegen Rusland, Duitsland enz. Tegen de revolutionaire arbeiders van Amerika, tegen Debbs, Highwood enz. Ik heb *vooraf* geprotesteerd. Maar het heeft niet geholpen. Ik denk dat

velen zelfs niet begrijpen wat dat betekent: de voorkeur van het internationale boven het nationale. Ze hebben daar zelfs niet over nagedacht.

Ook was het verkeerd dat de parlamentsfractie (vier mensen) die middelen niet heeft aangeduid (schepen enz.). Ze wil daarvoor de verantwoordelijkheid niet op zich nemen. Schandelijk en tegelijk bedriegelijk!

Ik heb Uw boek 'Staat en revolutie' met geweldige voldoening gelezen. Het laat ook in Holland een diepe indruk na.

Ik hoop dat ik U weldra persoonlijk zie. Zo mogelijk ga ik samen met Sjklovski. Dat hangt van de Duitsers af. Ik hoop dat ik dan mijn brochure 'Wereldrevolutie' zal kunnen meebrengen. Ik wacht en wacht maar op een zending uit Holland. Alles gaat verschrikkelijk traag.

Met hartelijke groet,
Uw *H. Gorter.*

Verstuurd naar Moskou.

Vertaald uit het Duits.

V. I. LENIN AAN DE HOLLANDSE COMMUNISTEN⁶³

14.X.1919

Beste vrienden,

Ik stuur U beste groeten. Onze situatie is zeer moeilijk wegens het offensief van 13 staten⁶⁴. Wij spannen onze allergrootste krachten in. De communistische beweging in alle landen groeit uitstekend. Het radenstelsel is voor de arbeidersmassa's overal de praktische oplossing geworden. Het is een enorme wereldhistorische vooruitgang. De overwinning van de internationale proletarische revolutie is ondanks alles onvermijdelijk.

Uw *N. Lenin*

Vertaald uit het Duits.

D. WIJNKOOP AAN V. I. LENIN

Amsterdam, 7 januari 1920

Beste kameraad,

De bringer van deze brief, of beter, hij die deze brief uit Holland naar Duitsland brengt, is mijnheer Frank Shaw, een jonge Engelsman, volgens mijn inlichtingen, lid van een Engels comité met de naam 'Vrienden van het comité voor hulp aan slachtoffers van oorlogen en ongevallen' (Etelburgh House 91, Bishopsham C2, East End 2, Londen. De secretaris van dat comité is A. Ruth Frey). Hij is van plan om naar Petrograd en Moskou te komen om een voedseltransport bestemd voor Russische kinderklinieken te begeleiden en toe te zien op de verdeling ervan. Ik maak van die gelegenheid gebruik, vermits hij van plan is U op te zoeken, beste kameraad Lenin, en ik hoop dat U zo goed zoudt willen zijn hem te ontvangen, met hem te praten en hem mondelinge en schriftelijke opdrachten mee te geven, want hij keert terug naar Holland.

En dus maak ik van deze gelegenheid gebruik, ten eerste, om U het allerbeste toe te wensen in het nieuwe jaar, moge het nog re-

volutionairder zijn dan de vorige jaren, ten tweede om U geluk te wensen met Uw successen (in de strijd) tegen K(oltsjak) en D(enikin), in de Kaukasus en in Toerkestan, ten derde om U mee te delen dat wij uiteraard geen genoeg nemen met die successen, maar dat wij (SJR)⁵⁵ ons inspannen opdat de arbeiders, vooral die van West-Europa, en in de eerste plaats de Engelse zouden protesteren tegen elke openlijke of verhulde aanslag op de RSFSR, ten vierde, in verband hiermee, hopen wij dat wij weldra afgevaardigden zullen kunnen bijeenroepen, niet alleen Oosteuropese (de bolsjewieken komen toch ook, is het niet?) en Centraal-Europese, maar ook afgevaardigden uit Westerse en Amerikaanse landen (wij hopen U dat ten gepasten tijde mee), en wij hopen nu ook te kunnen beginnen op te treden in die landen.

Tenslotte, ten vijfde, hopen wij dat wij stevige banden kunnen opbouwen met de opgesomde landen.

Beste kameraad, de tijden worden beter. De actieve proletariërs en de onderdrukten van alle naties zullen met Sovjet-Rusland meestrijden.

In gedachten druk ik U de hand (mede in naam van S.J.R., die ziek is).

Broederlijk,
Uw David Wijnkoop

Verstuurd naar Moskou.

Vertaald uit het Duits.

BIJLAGE

Uit het album 'Afgevaardigden van het congres over kameraad Lenin'⁵⁰

U, zoon van het edele Russische volk, die zich in het middelpunt van de wereld bevindt — in de stad Moskou, waar al het mooie is samengebracht, U bent voor mij de belichaming van de eenheid tussen een diep denkend Oosten en de onvermoeibaar arbeidende mensheid van het Westen.

U bent een gelukkig mens, vermits U, nog in de volle bloei van Uw leven, Uw ideeën, die U jarenlang gekoesterd hebt, hebt kunnen verwerkelijken. U verbindt de vonk van een jong leven die ontstaan is uit vreselijke kwellingen die door het tsarisme veroorzaakt werden en gesteund door West-Europa, met de waarheid, dat enkel een georganiseerde kracht van menselijke arbeid het levensrecht van de mens kan verzekeren.

Volgens mij verenigt U in zich enkele van de beste kwaliteiten van de onvergetelijke Marat — l'ami du peuple uit de tijd van de Franse Revolutie — met enkele van de trekken van de grote geest van de 19e eeuw, Karl Marx, wiens ideeën U begint te verwerkelijken op

een historisch niveau, waarvan hij zelfs niet durfde dromen.

In U zie ik verenigd: een onvergelijkbaar gevoel voor realisme, eigen aan de Russische werkende bevolking — een realisme dat blijkt uit de meesterwerken van de Russische literatuur — en de universaliteit van de oude Grieken die in hun levenslustige, listige, puur menselijke god Pan het echte van de natuur en de gemeenschap met grote durf en innigheid belichaamden.

Ik zie het nog voor me, hoe U, een jaar of tien geleden, op de zittingen van de toenmalige Internationale, waar men U en anderen, net als de revolutie zelf op het achterplan schoof, hoe U eenvoudig en scherp optrad, wanneer men daar — wat zelden voorkwam! — met een of ander woord daadwerkelijk iets had kunnen bijdragen tot de voorbereiding van de sociale omwenteling.

En zo heb ik U opnieuw gezien; toen ik nogmaals naar een congres van de Internationale kwam, dit keer naar Moskou, had ik het onverwachte geluk U in een zaal van het Rode Kremlin te ontmoeten. Nauwelijks opgemerkt, kwam U uit een eenzaam hoekje, waarin U ondanks de aandacht van de gehele wereld, met de bescheidenheid die U eigen is, verbleef.

Lenin, U die met Uw gehele wezen het produkt bent van de werkelijke proletarische krachten van de mensheid, moge Uw grote kracht, zoals dat het geval was bij Marx en

Engels, tot het eind de dialectische gang van de geschiedenis dienen, diezelfde geschiedenis die in deze Russische revolutie een voorgevoel geeft van de grote vreugde van de mensheid, de grote vreugde van haar fysieke en geestelijke opbloei, de grote vreugde van de gelijkheid, die in werkelijkheid de individualiteit van de mensen zal onthullen.

Eveneens uit naam van mijn vrouw, die met mij in werk en gedachten verenigd is.

D. J. Wijnkoop

Moskou, 31 juli 1920.

Uit het boek van V. I. Lenin 'Staat en revolutie' (VI)

3. Kautsky's polemiëk tegen Pannekoek

Pannekoek trad tegen Kautsky op als vertegenwoordiger van de 'linksradicale' stroming waartoe ook Rosa Luxemburg, Karl Radek en anderen behoorden, die de revolutionaire tactiek verdedigden en het er over eens waren dat Kautsky overliep naar het beginselloos tussen marxisme en opportunisme aarzelende 'centrum'. De juistheid van deze opvatting werd volkomen bevestigd tijdens de oorlog, toen het 'centrum' (verkeerdelijk marxistisch genoemd) ofwel 'kautskyanisme' zich in zijn afschrikwekkende erbarmelijkheid openbaarde.

In het artikel 'Massa-actie en revolutie', dat het vraagstuk van de staat aanroert ('Die Neue Zeit', 1912, XXX, 2), tekende Pannekoek Kautsky's standpunt als dat van het 'passieve radicalisme', als 'de theorie van het dadenloos afwachten'; 'Kautsky verwaarloost het proces van de revolutie'. Door het vraagstuk zó te stellen, naderde Pannekoek het ons interesserende thema van de taak der proletarische revolutie met betrekking tot de staat.

'De strijd van het proletariaat,' schreef hij, 'is niet eenvoudig een strijd tegen de bourgeoisie om de staatsmacht als inzet, maar een

strijd *tegen* de staatsmacht... De inhoud van deze revolutie is het vernietigen en uitroeien der machtsmiddelen van de staat... De strijd houdt pas op, wanneer als eindresultaat de algehele vernietiging van de staatsorganisatie bereikt is. De organisatie der meerderheid heeft dan haar overwicht daardoor bewezen, dat zij de organisatie der heersende minderheid heeft vernietigd.'

De manier waarop Pannekoek zijn gedachten formuleert, lijdt aan grote gebreken. Maar zijn bedoeling is toch duidelijk, en *de manier waarop* Kautsky hem antwoordde is interessant:

'Tot nu toe,' schreef hij, 'bestond het verschil tussen sociaal-democraten en anarchisten daarin, dat de eersten de staatsmacht wilden veroveren, terwijl de anderen haar wilden vernietigen. Pannekoek wil zowel het een als het andere.'

Hoewel Pannekoeks uiteenzetting onduidelijk en niet concreet genoeg is (afgezien van andere tekortkomingen in zijn artikel, die het hier behandelde onderwerp niet raken), vat Kautsky toch juist de door Pannekoek aangeduide *principiële* kwestie bij de horens, om met betrekking tot dit *principiële*, fundamentele probleem geheel en al de bodem van het marxisme te verlaten en tot het opportunisme over te gaan. Het onderscheid tussen sociaal-democraten en anarchisten stelt hij absoluut fout voor en het marxisme wordt hier definitief verminkt en vervlakt.

Het onderscheid tussen sociaal-democraten en anarchisten bestaat hierin: 1) Marxisten streven naar volledige opheffing van de staat, maar zien in dat dit doel slechts bereikt kan worden nadat de socialistische revolutie de klassen opgeheven heeft; dus als resultaat van de vestiging van het socialisme, die tot het afsterven van de staat leidt. De anarchisten willen de staat van vandaag op morgen totaal vernietigen, omdat zij niet begrijpen aan welke voorwaarden de verwerkelijking van zo'n vernietiging gebonden is. 2) Marxisten achten het noodzakelijk dat het proletariaat na verovering van de politieke macht de oude staatsmachine volkomen vernietigt en vervangt door een nieuwe, bestaande uit georganiseerde gewapende arbeiders, in de geest van de Commune. De anarchisten zweren bij de vernietiging van de staatsmacht, maar stellen zich niet duidelijk voor, *waardoor* het proletariaat deze moet vervangen, en *hoe* het de revolutionaire macht gebruiken moet. Daarbij verwerpen zij zelfs het gebruik van de staatsmacht door het revolutionaire proletariaat en zijn revolutionaire dictatuur. 3) Marxisten eisen dat er van de huidige staat gebruik wordt gemaakt bij de revolutionaire opleiding van het proletariaat. De anarchisten willen daar niets van weten.

In deze polemiek tegen Kautsky vertegenwoordigt Pannekoek het marxisme, want het was Marx die leerde dat het proletariaat de oude staatsmachine niet eenvoudig veroveren en voor eigen gebruik in bezit nemen kan, doch

haar moet verbrijzelen, vernietigen en vervangen door een nieuw apparaat.

Kautsky laat het marxisme terwille van de opportunisten varen, omdat hij de voor hen onaannemelijke vernietiging van de staatsmachine verdonkeremaant en een achterdeurtje openlaat voor de uitleg dat 'verovering' slechts een eenvoudig verkrijgen van de meerderheid betekent.

Om zijn vervalsing van het marxisme te bemantelen, gaat Kautsky als een bijbelvast man te werk en brengt een 'citaat' uit Marx zelf. In 1850 schreef Marx over de noodzakelijkheid van een 'besliste centralisatie van de macht in handen van het staatsbewind'. En Kautsky vraagt triomfantelijk: wil Pannekoek soms het 'centralisme' vernietigen?

Dit is eenvoudig een goocheltoer die veel weg heeft van Bernsteins identificatie van marxisme met proudhonisme in de kwestie: federatie of centralisme.

Het 'citaat' van Kautsky slaat als een tang op een varken. Centralisme kan zowel op de oude als op de nieuwe staatsmachine van toepassing zijn. Wanneer de arbeiders vrijwillig hun gewapende krachten verenigen, is dit ook centralisme, maar een centralisme dat berust op de 'volledige vernietiging' van het centralistische staatsapparaat, van het staande leger, de politie en de bureaucratie. Kautsky pleegt hier regelrecht bedrog door de hem welbekende beschouwingen van Marx en Engels over de Commune terzijde te schuiven en een ci-

taat voor de dag te halen, dat niets met de kwestie te maken heeft.

'...Wil hij' (Pannekoek) 'misschien de staatsfuncties der ambtenaren opheffen?' gaat Kautsky voort. 'Maar wij kunnen het in partij en vakbonden niet zonder beambten stellen, om van het staatsbestuur maar te zwijgen. Ons programma eist dan ook niet afschaffing van de staatsbeambten, maar verkiezing van de overheden door het volk...

...Het gaat er bij deze bespreking niet om, hoe het bestuursapparaat van de "toekomststaat" er uit zal zien, maar om de vraag of onze politieke strijd de staatsmacht liquideert *nog vóórdat wij deze veroverd hebben*' (cursief van Kautsky). 'Welk ministerie zou met beambten en al kunnen worden afgeschaft?'

Kautsky somt op: het ministerie van onderwijs, van justitie, van oorlog? 'Neen, geen der tegenwoordige ministeries zal door onze politieke strijd tegen de regeringen geliquideerd worden... Om misverstand te voorkomen herhaal ik dat hier niet sprake is van de wijze waarop een "toekomststaat" door de zegevierende sociaal-democratie zal worden georganiseerd, maar van de invloed onzer oppositie op de bestaande staat.'

Dit is bewust verwarring wekken. Pannekoek werpt juist de kwestie van de *revolutie* op. Dat komt duidelijk tot uitdrukking in het opschrift van zijn artikel, alsook in de aangehaalde passages. Door op de kwestie van de 'oppositie' over te springen, ziet Kautsky echter

kans het revolutionaire standpunt te verwisselen voor een opportunistisch. Hij stelt de kwestie zo: nu maken wij oppositie, en *na* de verovering van de macht zullen we wel verder zien! De *revolutie verdwijnt!* En dat is nu precies wat de opportunisten willen.

Het gaat echter niet om oppositie of politieke strijd in het algemeen, maar juist *om de revolutie!* De revolutie bestaat daarin, dat het proletariaat het 'bestuursapparaat' en het hele staatsapparaat vernietigt, en door een nieuw, uit gewapende arbeiders gevormd apparaat vervangt. Kautsky toont een 'bijgelovige eerbied' voor de 'ministeries', maar waarom zouden deze eigenlijk niet vervangen kunnen worden — laat ons zeggen door commissies van vakmensen, die ressorteren onder de soevereine Sovjets van arbeiders- en soldatenafgevaardigden?

Het gaat er helemaal niet om of de 'ministeries' blijven, dan wel vervangen worden door 'commissies van vakmensen' of andere instellingen, want dat is van ondergeschikt belang. Het gaat erom of de oude staatsmachine (met haar sleur en routine, die op duizenderlei wijze met de bourgeoisie verbonden is) behouden, dan wel *vernietigd* en door een *nieuwe* vervangen wordt. De revolutie moet niet daarin bestaan, dat de nieuwe klasse met behulp van de *oude* staatsmachine de macht uitoefent, maar dat zij deze machine *breekt* en haar bestuurswerkzaamheden met behulp van een *nieuwe* machine verricht. Deze *fundamentele* ge-

dachte van het marxisme wordt door Kautsky verdóezeld of niet begrepen.

.....Eigenlijk is de hele bewijsvoering van Kautsky tegen Pannekoek en in het bijzonder zijn prachtige tegenwerping, dat wij het ook in partij en vakbeweging niet zonder beambten kunnen stellen slechts een herhaling van Bernsteins oude 'argumenten' tegen het marxisme in het algemeen. In zijn renegatenboek 'De voorwaarden van het socialisme' trekt Bernstein te velde tegen de 'primitieve democratie' en tegen wat hij 'doctrinair democratie' noemt: imperatieve mandaten, onbezoldigde functionarissen, een machteloze centrale vertegenwoordiging enz. Als bewijs van de onhoudbaarheid van deze 'primitieve' democratie noemt Bernstein de ervaring van de Engelse trade-unions zoals die door de beide Webbs uitgelegd wordt. In de loop van de zeventig jaar van hun zogenaamd 'volkomen vrije' ontwikkeling zouden de trade-unions zich overtuigd hebben van de onbruikbaarheid der primitieve democratie, waarna zij deze vervangen door het gewone, met bureaucratie verbonden parlementarisme.

*Geschreven in
augustus-september 1917.*

AANTEKENINGEN

- ¹ *Vorwärts* — dagblad, centraal orgaan van de Duitse Sociaal-Democratische Partij, verscheen in Berlijn van 1891 tot 1933. In de tweede helft van de 90er jaren kwam de redactie van de krant in handen van de rechtervleugel van de partij en publiceerde systematisch artikelen van opportunisten. Tijdens de Eerste Wereldoorlog stond de 'Vorwärts' op het standpunt van het sociaal-chauvinisme. *Blz. 5*
- ² *Leipziger Volkszeitung* — orgaan van de linkervleugel van de Duitse sociaal-democratie, verscheen dagelijks van 1894 tot 1933; gedurende een aantal jaren was Rosa Luxemburg redactrice. *Blz. 5*
- ³ Bedoeld is het artikel van V. I. Lenin 'Over de scheuring in de Russische sociaal-democratische fractie van de Doema', waarin de ware stand van zaken in de arbeidersbeweging in Rusland geschetst werd. De 'Vorwärts' publiceerde geen artikelen van bolsjewieken, alleen de redactie van de 'Leipziger Volkszeitung' publiceerde dit artikel van Lenin. *Blz. 5*
- ⁴ *Bremer Bürger-Zeitung* — sociaal-democratisch blad; verscheen van 1890 tot 1919; tot 1916 in handen van de Bremense linkse sociaal-democraten, later ging de krant over in handen van de sociaal-chauvinisten. *Blz. 5*

1 *Die Neue Zeit* — theoretisch tijdschrift van de Duitse Sociaal-Democratische Partij; verscheen in Stuttgart van 1883 tot 1923. Tot oktober 1917 was Karl Kautsky redacteur. Tijdens de Eerste Wereldoorlog nam het blad een centristisch standpunt in, waarbij in feite de sociaal-chauvinisten ondersteund werden. *Blz. 6*

6 *Liquidatoren* — opportunistische stroming die opkwam onder de Russische sociaal-democraten en mensjewieken na het neerslaan van de revolutie van 1905—1907. Ze eisten de liquidatie van de revolutionaire illegale partij van de arbeidersklasse en stelden voor deze te vervangen door een opportunistische legale partij die zich alleen zou bezighouden met door de tsaristische regering toegestane politieke activiteiten. *Blz. 6*

7 *Internationaal Socialistisch Bureau* — permanent uitvoerend informatielichaam van de Tweede Internationale. Aan het begin van de Eerste Wereldoorlog werd het ISB omgevormd tot een gedeewe wapen van de sociaal-chauvinisten. *Blz. 7.*

8 Bedoeld worden bolsjewieken, leden van de Vierde Staatsdoema, die wegens hun optreden tegen de oorlog in november 1914 werden gearresteerd en aan het gerecht overgeleverd. *Blz. 8*

9 Sprake is van de door I. F. Armand uit naam van het buitenlandse deel van de redactie van het Russische tijdschrift 'Rabotnitsa' (Arbeidster) geschreven brief met de bekendmaking van de voorgenomen belegging van een conferentie van links-socialistische vrouwen en met de uitnodiging een vertegenwoordigster van de Hollandse Sociaal-Democratische Partij naar deze conferentie af te vaardigen.

De internationale conferentie van socialistische vrouwen vond plaats in Bern op 26-28 maart 1915. Deze speelde een belangrijke rol bij de aaneensluiting van alle internationalisten. *Blz. 9*

- ¹⁰ Sprake is van de brochure 'Het imperialisme, de wereldoorlog en de sociaal-democratie' van Herman Gorter, Amsterdam, 1914. *Blz. 9*
- ¹¹ Het gaat hier om het bijeenroepen van een internationale conferentie van socialistten in Zimmerwald in september 1915. *Blz. 13*
- ¹² *Op 4 augustus 1914* sprak de sociaal-democratische fractie in de Duitse Rijksdag zich uit voor de verlening van een oorlogskrediet van vijf miljard aan de regering, waarmee deze fractie de imperialistische politiek van Wilhelm II goedkeurde. *Blz. 14*
- ¹³ *Tweede Internationale* — internationale vereniging van socialistische partijen, opgericht in 1889. Bij het aanbreken van het imperialistische tijdperk kregen opportunistische tendensen er steeds meer de bovenhand. Toen in 1914 de wereldoorlog begon, stelden de opportunistische leiders van de Tweede Internationale (Kautsky, Vandervelde en anderen) zich openlijk achter de imperialistische politiek van hun regeringen. De Tweede Internationale viel uiteen. *Blz. 15*
- ¹⁴ Het gaat hier om de uitwerking van een gemeenschappelijke declaratie van linkse socialistten op de internationale socialistische conferentie in Zimmerwald, die plaatsvond tussen 5 en 8 september 1915. *Blz. 17*
- ¹⁵ *Lichtstrahlen*, maandblad, orgaan van een groep linkse sociaal-democraten van Duitsland ('Internationale socialistten van Duitsland'). Het verscheen onregelmatig van 1913 tot 1921 in Berlijn. De 'Internationale socialistten van Duitsland' namen het meest consequente standpunt in over de vraag of men al dan niet afstand moest houden van de sociaal-chauvinisten en de neutralen in de partij. *Blz. 19*

- ¹⁶ Bedoeld wordt de voorlopige conferentie (Bern, 11 juli 1915) ter voorbereiding van een internationale socialistische conferentie. *Blz. 21*
- ¹⁷ *Tribunisten* — leden van de linkervleugel van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP) in Nederland, die zich groepeerden rond het vanaf 1907 verschijnende blad 'De Tribune'. In 1909 werden de redacteurs ervan uit de SDAP gestoten en stichtten de linksen de Sociaal-Democratische Partij (SDP). 'De Tribune' werd het orgaan van de SDP (sinds 1919) Communistische Partij van Holland). *Blz. 22*
- ¹⁸ Bedoeld zijn de aanhangers van het Plaatselijk Bestuur van de Sociaal-Democratie van het Koninkrijk Polen in Litouwen, die in 1918 optraden tegen het Hoofdbestuur dat zich verzoenend opstelde t.o.v. de liquidatoren. Het Plaatselijk Bestuur legde contacten met de bolsjewieken; tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914—1918) nam het een internationalistisch standpunt in. *Blz. 22*
- ¹⁹ Hier is sprake van de resoluties van de conferentie te Bern van de buitenlandse secties van de Russische Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (RSDAP) die plaatsvond van 27 februari tot 4 maart 1915. Hoofdkwestie op de conferentie was die van de oorlog en de taken van de partij. *Blz. 22*
- ²⁰ Sprake is van het manifest van het Centraal Comité van de RSDAP 'De oorlog en de Russische sociaal-democratie', geschreven in september 1914 en gepubliceerd in de krant 'Sotsial-Demokrat' van 1 november 1914. *Blz. 22*
- ²¹ Sprake is van de brochure van V. I. Lenin 'Het socialisme en de oorlog (De houding van de RSDAP t.o.v. de oorlog)', in 1915 in het Russisch en het Duits verschenen, waarin als bijlage de resoluties van de conferentie van Bern van

de buitenlandse secties van de RSDAP, het 'Manifest van het CC van de RSDAP "De oorlog en de Russische sociaal-democratie"' en de op de vergadering van het CC van de RSDAP en de partijfunctionarissen van oktober 1913 te Poronino aangenomen resolutie over het nationaliteitenvraagstuk werden opgenomen. *Blz. 25*

- ²² Bedoeld wordt een ontwerp-resolutie van linkse sociaal-democraten voor de eerste internationale socialistische conferentie, geschreven door V. I. Lenin. *Blz. 26*

- ²³ Bedoeld is het artikel van A. Pannekoek 'Der Jahreskongress der SDP in Holland', afgedrukt in de bijlage bij de 'Berner Tagwacht' nr. 170 van 24 juli 1915.

De *Berner Tagwacht* — orgaan van de Sociaal-Democratische Partij van Zwitserland; verscheen sinds 1893 in Bern. In het begin van de Eerste Wereldoorlog verschenen in deze krant artikelen van de linkse sociaal-democraten. *Blz. 27*

- ²⁴ Bedoeld is de beginselverklaring van de 'Revolutionair-Socialistische Unie', in mei 1915 opgericht op initiatief van H. Roland Holst. De verklaring werd afgedrukt in de bijlage van de krant 'Berner Tagwacht' nr. 152 van 3 juli 1915 onder de titel 'Die neue Partei in Holland' en in de 'Internationale Korrespondenz' nr. 14 van 2 juli 1915 in het artikel 'Die "neue Internationale" '.

Internationale Korrespondenz — weekblad van de Duitse sociaal-chauvinisten; verscheen van eind september 1914 tot 1 oktober 1918 in Berlijn. *Blz. 28*

- ²⁵ *Doema, Staatsdoema* — representatief lichaam in het tsaristische Rusland (van 1906 tot 1917) met zeer beperkte volmachten.

De *Fractie van Tsjcheidze* — mensjewistische fractie in de Vierde Staatsdoema met N. S. Tsjcheidze aan het hoofd. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ondersteunde de mensjewistische fractie in de Doema, die een centristisch standpunt innam, in feite de hele politiek van de Russische sociaal-chauvinisten. *Blz. 29*

²⁶ Bedoeld is de Russische sociaal-democratische arbeidersfractie in de Vierde Staatsdoema waarin zes bolsjewistische afgevaardigden zetelden. Toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak weigerden de bolsjewistische afgevaardigden in de Doema voor oorlogskredieten te stemmen en voerden zij revolutionaire propaganda onder de massa. Op 6 (19) november 1914 werden de bolsjewistische afgevaardigden gearresteerd, voor het gerecht gebracht en levenslang naar Siberië verbannen. *Blz. 29*

²⁷ Bedoeld is de resolutie betreffende het nationaliteitsvraagstuk, aangenomen in de zitting van het CC van de RSDAP in de zomer van 1913. *Blz. 30*

²⁸ De leuze van de 'Verenigde Staten van Europa', die voor de Eerste Wereldoorlog herhaaldelijk en in verschillende varianten naar voren gebracht werd, vond bijzonder grote verbreiding in de oorlogsjaren. Deze leuze werd toen niet alleen door burgerlijke politici sterk gepropageerd, maar ook door opportunisten-kautskyanen en trotskisten, die het hadden over de mogelijkheid om de rivaliteiten en de oorlogsconflicten tussen de imperialistische grootmachten op te heffen, en die voor hun vereniging op vreedzame basis verscheidene ontwerpen schiepen. Lenin toonde in zijn artikel 'Over de leuze van de Verenigde Staten van Europa', waarin hij de economische omstandigheden van het imperialisme analyseerde, aan, dat de Verenigde Staten van Europa onder het

kapitalisme onmogelijk of reactionair zouden zijn; tussen de kapitalisten en hun regeringen zijn alleen tijdelijke akkoorden voor de bescherming van het bijeengeroofde en voor de verdeling van de kolonies naar kracht en naar kapitaal, reactionaire verbonden voor de gezamenlijke strijd tegen de democratie en het socialisme mogelijk. *Blz. 31.*

²⁹ Bedoeld is het artikel van A. Pannekoek 'Der Zusammenbruch der Internationale', in oktober 1914 afgedrukt in de 'Berner Tagwacht', het orgaan van de Zwitserse Sociaal-Democratische Partij. *Blz. 31*

³⁰ Hier is sprake van de brochure van P. Golay 'Le socialisme qui meurt et le socialisme qui doit renaître', Lausanne, 1915. *Blz. 31*

³¹ Bedoeld wordt een declaratie van linkse sociaal-democraten voor de komende internationale socialistische conferentie in Zimmerwald. *Blz. 33*

³² Op 7 augustus moest te Bern de tweede voorlopige conferentie plaatsvinden ter voorbereiding van een internationale socialistische conferentie. De conferentie ging niet door. *Blz. 33*

³³ *Tesnjaki* (saamhorigen) — revolutionaire stroming in de Bulgaarse Sociaal-Democratische Partij, die in 1903 de vorm aannam van een zelfstandige Bulgaarse Sociaal-Democratische Arbeiderspartij. Tijdens de Eerste Wereldoorlog traden de 'tesnjaki' op tegen de imperialistische oorlog. In 1919 stichtten zij de Communistische Partij van Bulgarije. *Blz. 36*

³⁴ Bedoeld is de eerste internationale socialistische conferentie die plaatsvond in Zimmerwald (Zwitserland) op 5-8 september 1915. Op de conferentie ontbrandde een hevige strijd tussen de re-

volutionaire internationalisten, geleid door Lenin, en de kautskyaanse meerderheid, geleid door de Duitse sociaal-democraat G. Ledebour. De conferentie nam het oproep-manifest 'Tot de proletariërs van Europa' aan en koos de Internationale Socialistische Commissie. Op de conferentie werd de Zimmerwaldse linkerzijde opgericht, waarin de revolutionaire sociaal-democraten zich verenigden. *Blz. 37*

³⁵ Sprake is van de door K. B. Radek geschreven ontwerp-resolutie van de linkse sociaal-democraten voor de komende eerste internationale socialistische conferentie. Dit ontwerp werd, gecorrigeerd op basis van de kritiek van Lenin, op de Zimmerwald-conferentie ingediend. *Blz. 37*

³⁶ *Britse Socialistische Partij (BSP)* — opgericht in 1911; het geringe aantal leden en de zwakke band met de massa's verleenden haar een enigszins sektarisch karakter. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ontbrandde er in de partij een hevige strijd tussen de internationalistische stroming (W. Gallacher, F. Rothstein en anderen) en de sociaal-chauvinistische stroming, geleid door H. M. Hyndman. In 1916 veroordeelde de jaarlijkse conferentie van de BSP de sociaal-chauvinistische stellingname van Hyndman en zijn aanhangers die daarna uit de partij traden. In 1920 speelde de BSP de hoofdrol bij de oprichting van de Communistische Partij van Groot-Brittannië. *Blz. 37*

³⁷ Bedoeld is de door V. I. Lenin geschreven 'Ontwerp-resolutie van de linkse sociaal-democraten voor de Eerste Internationale Socialistische Conferentie'. *Blz. 38*

³⁸ Bedoeld wordt een manifest dat aangenomen werd door de Zimmerwald-conferentie op 6 september 1915. Uit het manifest bleken de besluite-

loosheid, de weifelingen en de strijd tussen de sociaal-democraten van verschillende landen, maar afgezien daarvan beschouwde Lenin het als een stap vooruit op de weg naar de éénmaking van de linkse sociaal-democraten op internationaal vlak. *Blz. 39*

- ” *Vorbote* — tijdschrift, theoretisch orgaan van de Zimmerwaldse linkerzijde; verscheen in het Duits in Bern. Er verschenen twee nummers van: nr. 1 in januari en nr. 2 in april 1916. Officieel waren de uitgevers ervan H. Roland Holst en A. Pannekoek. Lenin speelde een actieve rol bij de oprichting van het tijdschrift en na het verschijnen van nr. 1 ook bij de organisatie van de vertaling in het Frans voor een ruimere verspreiding ervan. In dit tijdschrift ontwikkelde zich een discussie van de Zimmerwaldse linkerzijde over de kwestie van het recht van de naties op zelfbeschikking en over de leuze van de ‘ontwapening’. De artikelen van V. I. Lenin ‘Het opportunisme en de ineenstorting van de Tweede Internationale’ en ‘De socialistische revolutie en het recht der naties op zelfbeschikking’ werden erin gepubliceerd. *Blz. 40*

- “ De *Zimmerwaldse linkerzijde* — opgericht op initiatief van V. I. Lenin in september 1915 op de eerste internationale socialistische conferentie. Er namen acht afgevaardigden aan deel: vertegenwoordigers van het CC van de RSDAP en van de linkse sociaal-democraten van Zweden, Noorwegen, Zwitserland en Duitsland, van de Poolse sociaal-democratische oppositie en van de sociaal-democratie van Letland. Er werd een bureau opgericht van de Zimmerwaldse linkerzijde dat belangrijk werk deed ter vereniging van de internationale sociaal-democratie. *Blz. 40*

- “ De betreffende brief ontving het Instituut voor Marxisme-Leninisme bij het CC van de CPSU

in 1964 van het Internationale Instituut voor Sociale Geschiedenis te Amsterdam, tezamen met andere documenten van Karl Marx, Friedrich Engels en Vladimir Lenin. *Blz. 42*

- " *Sotcial-Demokrat* — illegaal blad, centraal orgaan van de RSDAP, uitgegeven van februari 1908 tot januari 1917. Verscheen in Zwitserland en werd illegaal naar Rusland verstuurd. Tijdens de Eerste Wereldoorlog speelde deze krant een grote rol bij het verenigen van de internationalistische elementen van de internationale sociaal-democratie, en bij het voorbereiden van het Russische proletariaat op de socialistische revolutie. *Blz. 43*

- " Bedoeld zijn de stellingen van V. I. Lenin 'De socialistische revolutie en het recht der naties op zelfbeschikking', afgedrukt in nr. 2 van het tijdschrift de 'Vorbote' in april 1916. *Blz. 43*

- " Bedoeld zijn de stellingen van de groep 'Internationale', afgedrukt op 29 februari 1916 in nr. 3 van het 'Bulletin van de ISC' onder de titel 'Een voorstel van Duitse kameraden'.

Internationale — revolutionaire organisatie van Duitse linkse sociaal-democraten; in het begin van de Eerste Wereldoorlog door Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Clara Zetkin en anderen opgericht. Deze organisatie gaf een tijdschrift van dezelfde naam uit. Vanaf 1916 werd ze ook de 'Spartakusbond' genoemd. In 1919 richtten de spartakisten de Communistische Partij van Duitsland op. *Blz. 44*

- " *Die Gleichheit* — sociaal-democratisch tweewekelijks tijdschrift; orgaan van de vrouwenarbeidersbeweging in Duitsland, later van de internationale vrouwenbeweging; verscheen in Stuttgart van 1890 tot 1925; van 1892 tot 1917 geredigeerd door Clara Zetkin. *Blz. 45*

- “ Sprake is van het gezamenlijke ontwerp-programma van de ‘Revolutionair-socialistische bond’ en de SDP Holland, afgedrukt in nr. 3 van het ‘Bulletin van de ISC’. *Blz. 45.*
- “ Bedoeld is het ‘Voorstel van het Centraal Comité van de RSDAP aan de tweede socialistische conferentie’, geschreven in antwoord op de mededeling van het Internationale Socialistische Bureau aan alle sociaal-democratische partijen om de kwestie van het beëindigen van de oorlog, de houding tegenover de vredesvraagstukken, de parlementaire activiteit en de massastrijd en zo voort, te bespreken. *Blz. 46*
- “ *Organisatiecomité* — leidinggevend centrum der mensjewieken (het opportunistische deel van de RSDAP). Opgericht in 1912, functioneerde tot aan de verkiezingen van het CC van de mensjewistische partij in augustus 1917. In de jaren van de Eerste Wereldoorlog nam het een sociaal-chauvinistisch standpunt in. *Blz. 46*
- “ Bedoeld zijn de comités van de oorlogsindustrie, opgericht in Rusland in mei 1915 door vooraanstaande industriëlen voor hulp aan het tsarisme bij de oorlogvoering. In het kader van deze comités organiseerde de bourgeoisie sociaal-chauvinistische ‘arbeidersgroepen’. De mensjewieken ondersteunden de medewerking van arbeiders in de comités. *Blz. 46*
- “ Bedoeld wordt de brochure van H. Gorter ‘Het imperialisme, de wereldoorlog en de sociaal-democratie’, verschenen in 1915 te Amsterdam. *Blz. 48*
- “ Het telegram werd verstuurd via een Sovjet-diplomaat. *Blz. 53*
- “ Bedoeld wordt hier het boek van V. I. Lenin ‘De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky’. *Blz. 54*

⁵³ De brief werd door S. Rutgers aan de Hollandse communisten overhandigd. *Blz. 56*

⁵⁴ Bedoeld is de militaire kruistocht van de imperialistische Entente-landen tegen Sovjet-Rusland in de zomer en de herfst van 1919, waaraan de VS, Engeland, Frankrijk, Japan, Italië, Finland, Estland, Letland, Litouwen, Polen, de Oekraïne, Georgië Azerbajdzjan en Armenië deelnamen. Deze kruistocht liep uit op een totale nederlaag. *Blz. 56*

⁵⁵ Blijkbaar zijn dat de initialen van Sebald Justinus Rutgers, de leider van het Amsterdamse bureau van het Uitvoerend Comité van de Communistische Internationale. *Blz. 58*

⁵⁶ Bedoeld worden afgevaardigden van het Tweede Congres van de Komintern (1920); het album wordt bewaard in het Centrale Partijarchief van het Instituut voor Marxisme-Leninisme te Moskou. *Blz. 59*

g
l
c
si
z
r
t

45
l
k
d
t
v.
d

© Nederlandse vertaling.
Uitgeverij Progres 1988

Gedrukt in de USSR

三

5

1. im Handel

Amsterdam, 13 Juli 1900

Enter George Henry!
In 18

[illegible]